

Vergaderjaar 2011–2012

21 501-07

Raad voor Economische en Financiële Zaken

Nr. 871

BRIEF VAN DE MINISTER VAN FINANCIËN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 14 december 2011

Onlangs verscheen het tweede formele voortgangsrapport van de Europese Commissie over de implementatie door Portugal van de beleidsmaatregelen waaraan Portugal zich, in het kader van het pakket leningen vanuit het IMF, de Europese faciliteiten EFSF en EFSM, heeft gecommitteerd. Het rapport is gebaseerd op de uitkomsten van een gezamenlijke missie van het IMF, de Europese Commissie en de ECB («de Trojka») naar Lissabon van 7 tot 16 november 2011. Dit rapport vormt de basis voor het besluit door de Commissie over uitkering van de volgende tranche. Tevens is bepaald dat de conclusies van het voortgangsrapport leidend zijn bij de beslissing van de lidstaten van het eurogebied om al dan niet in te stemmen met de uitkering van een volgende EFSF tranche. De eerstvolgende tranche zal komen van EFSF en EFSM en zal in totaal 5,3 miljard euro bedragen. Voorzien is dat dit bedrag in januari wordt uitgekeerd. Met deze brief wil ik u informeren over de conclusies van deze tweede voortgangsrapportage.

Voorgeschiedenis

In mei 2011 keurde de EU en het IMF een leningenpakket voor Portugal van in totaal 78 miljard euro goed. Hiervan kwam 26 miljard euro van het IMF, 26 miljard euro van EFSM en 26 miljard euro van EFSF. In ruil voor dit leningenpakket heeft Portugal ingestemd met een fors pakket aan beleidsmaatregelen en structurele hervormingen dat erop gericht is het Portugese begrotingstekort in 2013 te verlagen tot 3% BBP en de economische structuur substantieel te verbeteren. Grondige structurele hervormingen zijn essentieel voor Portugal om de concurrentiekracht te versterken en de potentiële economische groei te verhogen.

Uitkering van afzonderlijke tranches is altijd afhankelijk van naleving van de afspraken in de eerder overeengekomen *Memorandum of Economic and Financial Policies* (MEFP¹). Daarin is vastgelegd aan welke condities Portugal moet voldoen. Als hieraan wordt voldaan, wordt dit weerspiegeld in een positieve uitkomst van de voortgangsrapportage.

¹ Te vinden op internet: http://ec.europa.eu/economy_finance/eu_borrower/mou/2011-05-18-mou-portugal_en.pdf

De conclusies van de voortgangsrapportage

De Trojka oordeelt dat Portugal voldoet aan de voorwaarden voor vrijgave van de nieuwe leningentranche. De overeengekomen budgettaire, structurele, en financiële sector maatregelen zijn in voldoende mate uitgevoerd.

De aannames die gemaakt zijn onder het programma zijn naar aanleiding van de meest recente informatie aangepast. Zo zal de krimp in 2011 iets minder sterk zijn dan eerder werd aangenomen en naar verwachting uitkomen op 1,6% BBP (tijdens de eerste voortgangsrapportage werd nog uitgegaan van een krimp van 2,2% BBP). Daarentegen zijn de verwachtingen voor 2012 en 2013 neerwaarts bijgesteld met als voornaamste reden het verwachte effect van de budgettaire consolidatie op de economische groei en de tegenvallende economische groei in het eurogebied en daarbuiten. De Trojka voorspelt dat de Portugese economie in 2012 met 3% BBP zal krimpen en in 2013 een bescheiden groei van 0,7% BBP zal noteren.

Budgettaire maatregelen

Tijdens de eerste voortgangsrapportage werd reeds bekend dat zonder aanvullende maatregelen het risico bestond dat de tekortreductie lager zou uitvallen dan in het programma was beoogd (zie ook Kamerstuk 21 501-07, nr. 836).

Daar boven op werd eind september bekend dat het tekort voor 2010 hoger was uitgevallen. Vanwege eerder niet geregistreerde passiva in de autonome regio Madeira is het tekort in 2010 uitgekomen op 9,8% BBP i.p.v. 9,1% BBP. Als gevolg van onder meer deze bijstelling is recentelijk aan het licht gekomen dat zonder additionele maatregelen de tekortdoelstelling in gevaar dreigde te komen. De Portugese autoriteiten hebben hierop gereageerd door aanvullende maatregelen te identificeren met een omvang van 2,2% BBP.

De Trojka oordeelt dat Portugal adequaat reageert en dat met de aanvullende maatregelen naar verwachting alsnog de tekortdoelstelling voor 2011 van 5,9% BBP behaald zal worden. Hierbij dient echter opgemerkt te worden dat de aanvullende maatregelen die de Portugese autoriteiten nemen bestaan uit eenmalige maatregelen die het structurele tekort niet verbeteren, waaronder een eenmalig transfer van pensioenen van banken naar de staat. Nederland heeft nogmaals aangegeven dat de problemen in de Portugese overheidsfinanciën vragen om een structurele aanpak. Portugal heeft hierop bevestigd dat de eenmalige maatregelen die in 2011 worden genomen om de tekortdoelstelling te behalen een uitzondering zullen zijn.

Eind november is de begroting voor 2012 aangenomen door het Portugese parlement. De Trojka bevestigt dat de maatregelen die hierin zijn opgenomen structureel van aard zijn. De begroting voor 2012 beoogt het tekort in 2012 terug te dringen tot 4,5% BBP zoals is voorzien in het aanpassingsprogramma en richt zich voor tweederde op de uitgavenkant. De belangrijkste maatregelen zijn in 2012 en 2013 het schrappen van de 13de en 14de maand en het korten van de pensioenen, wat neer zal komen op een reductie van gemiddeld 12%.

Structurele maatregelen

De Portugese economie heeft sinds de toetreding tot de euro fors aan concurrentiekracht verloren. Het is daarom zaak dat het programma zich niet alleen richt op budgettaire consolidatie maar ook op het versterken

van de concurrentiepositie door middel van o.a. het flexibiliseren van de arbeidsmarkt, het verbeteren van de marktwerking van de economie door bijvoorbeeld het aanpakken van toetredingsbarrières in verschillende sectoren, en het verbeteren van de werking van het justitieel systeem. De implementatie van de maatregelen zoals die zijn overeengekomen in het programma ligt grotendeels op schema.

In de tweede voortgangsrapportage is daarnaast veel aandacht voor de maatregelen die nodig zijn om het financieel management in de publieke sector als ook de budgettaire discipline te verbeteren. Tijdens zowel de eerste als de tweede voortgangsrapportage is gebleken dat met name de staatsbedrijven en PPPs zwaar drukken op de Portugese overheidsfinanciën. De autoriteiten zullen de wetgeving aanpassen om de monitoring te versterken en zo de kosten beter te beheersen. Daarnaast zal een aanpassingsprogramma met de autonome regio Madeira overeengekomen worden waarbij verstrekking van financiële middelen vanuit de nationale overheid gepaard zal gaan met budgettaire en structurele conditionaliteit. Tevens zal de Trojka in overleg met de Portugese autoriteiten bezien waar technische assistentie een bijdrage kan leveren aan de succesvolle implementatie van de benodigde maatregelen.

Financiële sector

Conform de verplichting in het kader van het leningenprogramma treft Portugal significante maatregelen om de financiële sector te stabiliseren. De Portugese banken zullen naar verwachting voldoen aan de vereiste om voor het einde van het jaar een *core tier 1 ratio* hebben van 9%. De nieuwe vereisten van de *European Banking Authority* (EBA) zullen er toe leiden dat de Portugese banken hun kapitaalposities in 2012 verder zullen moeten versterken. In het leningenprogramma is als mogelijke potentiële backstop 12 miljard euro geoormerkt wanneer blijkt dat de banken niet in staat zijn hun kapitaalbasis via privaat kapitaal te versterken. Met inachtneming van de verscherpte eisen van de EBA, oordeelt de Trojka dit bedrag als adequaat.

Conclusie

Naar het oordeel van het IMF, de Europese Commissie en de ECB voldoet Portugal aan de eisen die zijn gesteld voor vrijgave van een nieuwe leningentranche van in totaal 8,1 miljard euro, waarvan 5,3 miljard euro van de EU (EFSF en EFSM) en 2,8 miljard euro van het IMF. Nederland heeft daarbij aangegeven dat het belangrijk blijft dat Portugal de structurele problemen op een structurele manier aanpakt. Volgens de Trojka is hierin in de begroting 2012 voorzien.

Ik hoop u voldoende geïnformeerd te hebben.

De minister van Financiën,
J. C. de Jager